UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Pupillari substiitutione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

eam, quod illi qui conſtituntur ſe non habere ſuperiorem in terra ſua, eo. erro re q̃ iſtud ſubiicitur. dico, q̃ poſſunt eſſe iudices i cauſa ſua: dictum eſt q̃ dñs hꝫ ſoꝛtiorem in rationem pro ſe ſecundũ veritatem, ⁊ ſubſtitutus debilioꝛem, ſcilicet opinionẽ teſtatoꝛis, qꝛ ergo non ſuccumbit debilioꝛ ratio in totum: vt dominꝰ in totũ admittat: dico q̃ ideo quod ſic iudicetur non ſolum conflictꝰ rationũ. Hꝫ ex hoc ambigua volũtas defuncti fuit: ſi enim eſſet voluntas defuncti, certe teſtatoꝛ credidit ſeruum iſtitutum liberꝫ. ⁊ dt, ſi hr̃s nõ erit talis, ſit hr̃s: ⁊ ſine hoc per illa verba: ſi non erit hr̃s: vr̃ voluiſſe ſi non heres eſſet ſibi vel alũ, in cuiꝰ poteſtate poſtea reꝯtur. ſi contigerit ipſum ſeruum q̃ ſubſtitutꝰ admitteretur, ⁊ non vr̃ voluiſſe p illa verba: ſi heres non erit. ex quibus credidit ipſũ liberũ heres non erit, ⁊ in cuius poteſtate eſſet: ⁊ ideo non videꝯ teſtatoꝛ p illa verba: ⁊ ſi heres non erit, ſ. domino in cuius poteſtate nunc es: tamen hic nõ hic nõ eſt certũ quare forte ⁊ ſi teſtatoꝛ ꝓm rei veritatẽ ſcit, quod alieno dño nũc ſubiectus eſſet, nihilominꝰ cum inſtituiſſet qꝛ bene vellet quod domino ſuo nunc acquireret hereditatem, in caſu noſtro cuꝫ putamt eum liberum ⁊ direrit, ſi heres non eris: ⁊ ſic videtur velle ſi heres non eris tibi vel ei in cuius poteſtate poſtea eris ſubiectus modo vr̃ velle, ⁊ ſi heres non eris ei cuius domino es ſubiectus, ⁊c. qꝛ forte ſi ſciuiſſet ipſũ ſeruũ, bene vellet q̃ dñs eiꝰ haberet bona. ⁊ ſic cũ inſtituiſſet: vnde conflictus rationũ, ⁊ cũ hec ambigua volũtas defuncti que dicta eſt facit ſubſtitutuꝫ admitti cũ inſtituto in caſu noſtro: qꝛ ſi certum eſſet de voluntate dñſ ti ſicut de opinione. ¶ Done, teſtatoꝛ in caſu noſtro iſtum ſeruum credebat liberũ, ⁊ dixit: ſi hr̃s nõ eris, videꝯ velle, ⁊ ſi heres non erit ſibi vel domino futuro q̃ ſubſtitutꝰ admittatur, ⁊ non videtur velle hoc ſi heres non erit dño qui nunc eſt: hoc eſſe certum. ⁊ ita volũtas eiꝰ eſt certa: qꝛ ſolũ vellet ipſu inſtitutũ heredem eſſe ſibi vel domino futuro non dño pꝛeſenti, cum inueniatur in pꝛeſenti ſub dominio alterius, deberet ſubſtitutus i totũ admitti: ⁊ ſic loquitur lex cuꝫ pponas. C. de heredi. inſtitu. vbi dt: nam ſi crederes vnde eſt tibi talis litera: nam ſi, crederes eum ꝓpꝛiũ, ⁊ ſuũ libertum heredem inſtituerit, nec partem ad alũ quẽquã, ſubaudi cuius dominio nunc eſt ſubiectus: ſed ſolũ ſibi vel dño futuro pertinere voluerit, ſubaudi ⁊ hoc certũ ſit, ⁊ ſic voluntas teſtatoꝛis eſt certa, ⁊ extitit cõditio ſubſtitutiõis: qꝛ nec ſibi nec alũ dño futuro ſpotuit hereditatẽ querere nõ dño, ſub cuiꝰ dominio nũc eſt ſine volũtate teſtatoꝛis quã dicimꝰ talem eſſe ibi ⁊ certum tibi, quare ſubſtituto delata eſt hr̃ditas, ſcꝫ in totum, ⁊ ſic habemus ibi, quod ſi teſtatoꝛ inſtituit quendã liberum, ⁊ dicit ſic ſi heres nõ erit, ſi poſtea apparuerit inſtitutum iſtum ſeruuꝫ ⁊ ſic p illa verba ſi heres nõ erit velle teſtatoꝛem, ſi heres non erit ſibi
5 vel domino futuro, ⁊ ſic non dño pꝛeſenti, quia cum ⁺voluntas defuncti ſit ambigua, ⁊ eſt cõflictus rationũ ⁊ iurium, admittetur ſimul inſtitutus ⁊ ſubſtitutus lꝫ inequaliter: vt diximꝰ in lege illa C. de heredi. inſtit. l. cũ pponas. Idem eſt thema quod teſtatoꝛ ſeruum cõmunem quem putabat liberũ, inſtituit ⁊ ſubſtituit his verbis: ſi heres nõ erit ſibi vel domino futuro, ⁊ nõ pſenti domino hoc eſt certum, qꝛ dominum pꝛeſentem non vult facere heredem in iſto caſu certe voluntatis ex quo ſeruus poſtea inuenitur totum deferꝯ ad ſubſtitutũ: ⁊ ſic non obſtat illa lex huic: hic loquitur in caſu dubio ibi, in caſu certe voluntatis ex q̃ ſeruus poſtea inuenitur. nec obſtat qõ ibi dicit litera, ex quo eſt voluntas, qꝛ verum eſt quod in caſu de q̃ loquitur ibi queſtio eſt voluntatis, ſcꝫ quod credat teſtatoꝛ illũ quez inſtituit ſeruum vel liberũ ſꝫ in reſponſione certũ eſt de voluntate ⁊ opinione teſtatoꝛis, vel vt ſupꝛa dixi, vñ hec queſtio eſt facti, an teſtatoꝛ credat eum quem inſtituit liberꝫ vel ſeruũ: ⁊ ideo imperatoꝛ in lege illa. cũ pponas, non reſpõdet: ideo qõ eſt, dicit volũtatis: qꝛ credebat liberuꝫ iu-
7 ris, ⁊ q̃ ignoꝛat ipſuꝫ ſeruum: ⁺qꝛ quilibet pꝛeſumitur ignoꝛare vires patrimonij ſui. l. quiſqs. C. de reſcinden. vendi. vnde nõ pꝛeſumiꝯ eum quẽ inſtituit in l. illa, cum eſſet cõmunis teſtatoris ⁊ alij ignoꝛare ſeruum eſſe niſi alia cõiectura eſſet que mouet in ꝫrium. ſed pone: quod teſtatoꝛ credebat ipſum eſſe ſeruuꝫ ⁊ appareat, ⁊ ſic certũ ſit de voluntate ipſius: vel quod credebat eſſe liberum: ⁊ cum certũ ſit de voluntate ipſius, ⁊ dicit volũtate vt in authẽtica cedẽtibꝰ. dicit quid ſit ſtatuendũ quid iuris ſit in iſto caſu quãdo certa eſt voluntas teſtatoꝛis, reſpõdet Impera-
toꝛ ad vtrũq; caſum, ſcꝫ cũ credit ipſuꝫ eſſe ſeruum vel cũ ipſum credat eſſe liberũ: vñ cum eſt voluntatis in caſu qui ꝓponitur: ſꝫ nõ in caſu reſpõdetur quod eſt reſponſio certe voluntatis ſed in litera noſtra eſt ratio dubie voluntatis vñ in verſicu. alias enim verba, ⁊c. verã ſignificationẽ do illoꝝ verboꝝ: ſi heres non eris, ⁊ in caſu pꝛimo in q̃ credebat ipſuꝫ eſſe liberum ⁊ dat veraꝫ ſignificationẽ illoꝝ verboꝝ: verum quod in illo caſu in quo cre-
8 debat eum liberũ, ⁊ iſta verba: ſi heres non eris ſecundũ varietatem ſignificãt, ſi heres nõ eris tibi vel dño futuro: vñ ſubaudi in litera, iſtud ſignificat indubitanter cum credit iſtitutũ liberũ: ſꝫ verum plus ſignificent ꝓm voluntatẽ teſtatoꝛis, dubiũ eſt: qꝛ dubiũ eſt, quod ſi teſtatoꝛ ſciret cũ eſſe ſeruum, an ipſum inſtituiſſet vt domino acquireret: qꝛ forte vellet domini habere hereditatẽ dicit vnde dubitatur, an illa verba, ſi heres non erit vltra hoc q̃ indubitanter ſignificat: ⁊ idem tãgitur in litera, an ſignificẽt nõ ꝓm voluntatem teſtatoꝛis ſi heres non eris domino qui nunc eſt
9 ⁺Et p̃ iſtam ambiguitatem teſtatoꝛis volũtatis admittantur ſubſtitutus cum inſtituto, licet vt equa. iter dictum eſt. iſta ſupplꝛetio facta ad literam optime ſequitur in fine, ibi: qꝛ totius ⁊c. vnde in iſto. ¶. ſi ſeruum alienum ⁊c. dices q̃ ponitur vnꝰ caſꝰ talis tantum ⁊ hoc pꝛimo, ſcõo reuertitur: ad caſum illum ibi, illa verba, ⁊c. ſic illa excluſio id q̃ ⁊c. illa ſupplꝛetiõe facta ad literã quam dixi, refertur ad pꝛoximum dictum ad illud q̃ dictũ fuit a pꝛincipio. ¶. ſicut dicit gl. Bartolus.

De pupillari ſubſtitutione. Rub.

1 ☞ Subſtitutio pupillaris quibus verbis cõcipiatur, ⁊ de regꝫitis ad ſubſtitutionem pupillarem.
2 Verba hec ſi heres non erit, ⁊ in pupillari etate deceſſerit ſũt de pupil. ſubſtitutione.
3 Subſtitutus ſi admittitur per vulgarem fit heres defuncti, per pupillarem fit heres pupillo.

1 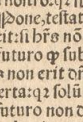 Iberis ſuis. ⁺Hic dicit pꝛimo gl. quod quatuoꝛ regũtur ad ſubſtitutionem pupillarem in hac litera contractando: ſed ſequitur in litera: veluti, ſi qꝛ dicit hoc modo, ⁊c. ſup illo verbo hoc modo, ⁊c. dicit gl. hic caute not. q̃ pꝛimo ponit verba inſtitutionis. ſecundo verba ſubſtitutionis vulgaris tertio ſubſtitutionis pupillaris, dico contra gloſ. quod illud totum, ſcilicet ⁊ ſi heres non erit vel. ſi heres eris, ⁊ in pupillari etate deceſſeris, eſt exemplum ſubſtitutionis pupillaris: vnde doctoꝛes dicũt pupillaris ſubſtitutio ſic fit: filium meum heredem inſtituo impuberem. ⁊ ſi heres erit, ⁊ in pupillari etate deceſſerit talẽ ei ſubſtituo, falſũ ẽ, imo ita fit, filium meũ impuberẽ hr̃dẽ inſtituo: ⁊ ſi in pupillari etate deceſſerit, ſiue heres factus ſiue nõ, talẽ ei ſubſtituo: vnde in pupillari exheredato põt ſubſtitui, ⁊ tã
2 conſtat q̃ ille non erit heres. ⁺Dico ergo q̃ hoc verbũ, ſi heres non erit, ⁊ in pupillari etate deceſſerit, hoc totum eſt ꝓ pupillari ſubſtitutione: alias ſi dices vt dicit gl. q̃ hoc ſi heres nõ erit ſit exemplum vulgaris: ⁊ hoc ſi heres eris, ⁊ in pupillari etate deceſſeris ſit exemplum pupillaris. pone q̃ teſtatoꝛ ita dixit: filiũ meum impuberem inſtituo: ⁊ ſi filius meus heres non erit, vel ſi heres erit, talẽ ſibi ſubſtituo: decedit teſtatoꝛ: decedit ille filius in pupillari etate nõ factꝰ heres ꝓm gl. ⁺Subſtitutus ſi admi-
3 tetur p vulgarẽ fit heres defuncti: p pupillarẽ fit hr̃s pupilli. vnde dico q̃ illa verba: ⁊ ſi heres nõ eris ſunt de pupillaribus de ſi decedat anteq̃ ſit factus heres vel poſt in pupillari etate. ſubſtitutꝰ admittiꝯ ad bona vtriſq; defuncti ⁊ pupillari colorato. gl. vult dicere vbi dictũ eſt, talẽ inſtituo: ⁊ ſi heres nõ erit, talẽ ei ſubſtituo, exẽplũ eſt vulgare, ſ. vbi dictũ eſt filium meũ impuberẽ inſtituo: ⁊ intellige ſiue heres ſit ſiue nõ exẽplum, pupilli eſt, hoc eſt verũ, ſed nõ eſt intẽtio noſtra: qꝛ ſolũ vult poneꝛe exẽplum de pupillari.

1 ☞ Teſtamentũ in quo pupillariter ſubſtituitur eſt vnum teſtamentum, inſpectis perſona teſtatoꝛis ⁊ conſignatiõe ⁊ ſigillatione teſtamenti.

1 Igitur. Ibi dicit ⁺q̃ teſtamentum in quo pupillariter ſubſtituitur, ſunt quodammodo duo teſtamenta dico q̃ eſt vnum, inſpecta perſona teſtatoꝛis: qꝛ vnus eſt qui teſtatꝰ: lꝫ ſibi ⁊ alij. Itẽ vnum eſt inſpiciẽdo teſtamẽti cõſignationẽ ⁊ ſigillationẽ: ſꝫ inſpectis his qꝛ duplicia ſunt de quibus tetat defunctus. ſ. bona ſua ⁊ bona pupilli ſunt duo.

1 ☞ Subſtitutio pupillaris an intelligatur in vulgari ⁊ econtra.
2 Subſtitutionum alia directa alia obliqua.
3 Subſtitutionis directe quinque ſunt genera.
4 Subſtitutio quando dicatur expreſſa ⁊ quando tacita.
5 Subſtitutio pupillaris alia expreſſa alia tacita.
7 Subſtitutio exemplaris in quibus differat a pupillari.
8 Subſtitutio pupillaris non nocet matri ⁊ quando.
9 Generaliter dictum, generaliter eſt intelligendum.
10 Verbum ſubſtituo: ita põt adaptari ad fideicõmiſſariũ ſubſtitutionem ſicut directam.

Verbum

Verbum simpliciter probatum debet intelligi in significatione
illa in qua omni casu potest habere locum.

Sin autem ⁊c. In isto.§.consuluit testatori ꝙ in
stituat sibi ⁊ substituat vulgariter
in vna parte testamenti,⁊ illa secure aperitur cū alia parte pupil
lariter,cū nesciat se instituisse pupillariter.ex quo impubes ap
prehendit hereditatē,bene certus est substitutus vulgaris ꝙ ex
pirauit que sibi erat manifesta qꝛ aperta erat.sed pupillꝰ q est in
alia parte testamenti posita.ex quo est legata ⁊ nō aperta substi
tutus ignorabat eā,⁊ ratio substituti nō machinabitur in morte.
pupilli gl.arguit ꝯ cōsiliū huius.§.sed illa oppositio nō vꝫ sꝫ op
sitio fit ꝯ consi.§.huius ⁊ ostende ꝙ consiliū non valet in vulga
ri substitu.expressa continetur tacita pupillaris:vt.ff.e.l.iā hoc
iure.⁊.C.de impub.⁊ aliis sub.l.quamuis.⁊ sic cum videbit sub
stitutus vulgarem,nonne sciet se pupillariter substitutū ecce ꝙ
illud cōsilium nō operatur,dico ꝙ est contra imperitos:vnde di
cunt isti istud consiliū est propter ignorantes.qꝛ.si esset peritus
iuris eo ipso,quod videret vulgarē,intelligeret ⁊ pupillarem fu
isse hoc est absonum dicere posset dicere si vellet:ꝙ in vul.nō in
1 telligit pupillaris,sed ecōtra sic.sed qualiter hoc ecce ratio qꝛ ī
pupillari intelligitur vulgaris est qꝛ hec causa qꝛ per† vulgarē,
habet testator heredem per pupillarē hꝫ heredem pupillꝰ:vnde
si vellet testator per pupillarem prouidere de herede impube
ri verisimile est quod etiā sibi prouidere:qꝛ charitas prima inci
pit a seipso ⁊ ordinata ideo ī pupillari ītelligit vulgaris ⁊ sic nō
est ꝯ si sibi prouidet testor de hrde p hoc nō habes ꝙ ipse pui
derit pupillo.arg.l.preses.C.de serui.ti.generali.dicam tamē.
vt communiter dicitur in vulgari facta pupillo intelligitur pu
pillaris ad argumentum factū cōtra consilium.§.huiꝰ,dico qđ.
hoc verum est qꝛ in vulgari,intelligitur pupillaris sed si expri
matur amplius nō intelligitur ergo cum hic fuit pupillaris exp
ssa.ampliꝰ nō itelligit ī vulgari:vñ cū videbit substitu. vulgarē,nō ī
telliget pupillarē que est contra rationem.habes optimū argu.
2 †qđ illud qđ sub vno intelligitur:verum est,si illud nō exprimi
tur ad hoc.ff.de re mil.l.Lucius Titius.§.idem,vsqꝫ ad fi.vel si
intelligat eā fuisse expressam,nescit de quo sit expssa ex quo non
est aperta:qꝛ pōt esse quod de alio est pupillaris quā vulgaris:
qꝛ potest ita dicere testator:filium meū impuberē mihi heredē
instituo,⁊ si heres non erit.Titiū ei substituo:vel si heres erit,⁊
in pupillari etate decesserit,Seiū ei substituo.Itē aliud cōsiliū
dat iste.§.qđ testator proprio lino ⁊ ppria cera dꝫ signare partē
illā.i.qua separati ⁊ laterēt ē pupillaris substō.dicit gl.proprio
lino ⁊ propria cera debet hoc facere quia si alieno lino ⁊ aliena
cera vendicaret eam dominus ⁊ sic aperiretur dñs meus de mo
saico dicebat:quod dñs suus tollebat istam iniquitatem,⁊ dice
bat:quod ēt si alieno lino signasset ⁊ sigillasset testator:tñ domi
nus eius nō posset vendicare:vnde sicut cum ignorans tignum
alienum apponit in domo sua non potest vendicare verus dñs,
sed prestatur illi estimatio duplex,de hoc nō curo:sed verū est ꝙ
vendicare non pōt,⁊ est introductū hoc pp publicam vtilitatem
vt.ff.de rei vend.in rem actio.§.tignū.sic dicam hic, dominus
non poterit vendicare ceram de qua factū est sigillū in testamē
tis vel aliis instrumentis quia si esset sic auferretur facultas pbā
di:⁊ sic esset contra publicam vtilitatem,sicut ex alia parte ꝯ vti
litatē publicā esset si tignū vendicaret :vnde publice interest,
ne probationū facultas angustetur.C.de hereti.⁊ ma.l.penul,in
fi.sed ad qđ queris mendicata suffragia:lex dicit ꝙ agere pōt
actione in factum vt sibi exhibeatur cera in qua nō hꝫ dominiū
nec est sibi debita:vt ff.ad exhibendū.l.iiij.ergo multo fortiꝰ ce
ra ⁊ sigilla q̄ nec sua sunt nec sibi debita,poterit retinere,vñ dt p
prio lino.id est diuisio,⁊ propria cera,id est diuisa.⁊ no.ī gl.cer
te in libro meo gl:ordinaria eo modo exponit.Redeo ad illū.§
quātōne excitati in quo est gl.su p illo verbo exemplū,ī qua cōti
3 netur tota materia substitutionū: vñ† distingue substitutionum
alia directa alia obliqua.Directa sit.si talis heres nō erit talis
heres ex toto obliqua dicit fideicōmissaria,⁊ de obliq̄ nihil ad
presens ō ista habebis infra de fideicō.hereditatibꝰ p totū dire
cta alia vulgari alia pupillaris,alia exēplaria,alia cōpendiosa,
⁊ alia breuiloqua:⁊ sic sunt quinq̄ genera directe substitutiōis
vulgaris dt gl.ē q̄ fit verbis negatiuis,sic si Titiꝰ heres nō erit
4 talē substituo.†vulgaris tacita sit verbis affir.sic duobꝰ vel tri
bus heredibꝰ istitutis dicat testator quisquis mihi hrs erit sub
stitutus heres sit vel vos inuicem substituo ad hoc.ff.de heredi
instituend.l.cū in testō.§.verba gl.hic ꝙ dicit dñs Azo,in sum
ma huiꝰ tituli.forte posset dici expressa illa,que fit verbi negati
uis aut affirmatiuis,⁊ vos dicitis vtrobique esse expressā vulga
rē:dt ipse in expressa pupillari,intelligit tacita pupillaris:vt ff.
eo.l.hoc iure.Itē p hoc verba.Titius ⁊ Seius vter eorum nol
let heres esto mihi p verba ista vterne colligitur substitutio vu
garis tacita:vt ff.de here.insti.l.Seius ⁊ Titius.sed quare di
cit dominꝰ Azo,illa forte est expressa que fit verbis affirmatiuis
sicut illa que fit verbis negatiuis.hec est causa:qꝛ vulgaris sor
titur effectū etiā in casum negatiuū,scꝫ si sit heres nō erit,⁊ ideo
nisi casus iste est expressus in quē sortitur vulgaris efficaciā vul
garis dicitur expressa,male ergo posuit forte,qꝛ in verbis affir
matiuis nunq̄ sortitur efficaciā:qꝛ si institutus cui substitutus
est vulgariter adiret hereditatē, ⁊ sic esset heres expiraret vul
garis:vt C.de impube.⁊ aliis substitutio.l.post aditā.qꝛ igitur
casus negatiuus est ille in q̊ sortitur efficaciā,lꝫ posset fieri ver
bis affirmatiuis,ideo cū fit verbis negatiuis dicit expressa,cū
fit verbis affirmatiuis dicitur tacita.⁊ in pupillari nō dicit taci
ta vulgaris:qꝛ similiter casus in q̊ sortit effectū scꝫ negatiuꝰ nō
est in pupillari expressa,dico qđ quādoqꝫ est vulgaris dubia,vt.
C.de heredi.instituen..l.vltima.aliqua tacita vt in pupillari si
pupillaris sic fiat filiū meū impuberē heredē instituo si filiꝰ me
us in pupillari etate decesserit,talis sit heres Seius.hic est vulga
ris tacita nō de vi verborū.sic loquit.l.iā hoc iure.ff. eodē sed si
fiat pupillaris substitutio vel verbis, qbus dicit eā fieri litera.
§.eo.in princip.habet expressam vulgarē,sic instituo filiū meū
impuberē heredē,⁊ si heres nō erit vel si heres erit, ⁊ in pupil
lari etate decesserit,cū hoc totū sit in pupillari de vi verborū est
5 expssa vulgaris.† Alia est pupillaris,⁊ pupillaris alia expressa
alia tacita:que fit verbis negatiuis,⁊ sic dicūt ꝯriū eiꝰ quod di
ctum fuit in vulgari,verbi gratia:instituo filiū meum impuberē
⁊ dico si talis heres erit,⁊ in pupillari etate decesserit,talē ei sub
stituo.hec est expssa,vñ cōfiteor quod casus in q̊ pupillaris sor
titur efficaciā affirmatiuus est,erit heres vel nō erit heres,nihil
facit,sꝫ hoc.si in pupillari etate decesserit, qꝛ si erit heres vel nō
erit heres,diceremus eā expressā vel tacitā cū filio exheredato
nō posset substitui pupillariter expsse,qꝛ nō potest dici si heres
erit.vñ illud nō est verū qđ expressa pupillaris fiat verbis affir
matiuis,tacita verbis negatiuis,cōsiderādo ista verba affirma
tiua ⁊ versatiua erit ⁊ hoc nō erit.hic dicit expressa illo casu in q̊
sortitur efficaciā. tacita pupillaris est in vulgari expssa,vt si di
cerē sic filiū meū impuberem instituo,⁊ si heres nō erit talē ei
substituo,⁊ talis est casus in q̊ sortitur efficaciā:⁊ ideo tūc dicit
expresse.sed in primo tacita alia est exēplaris,⁊ dicitur sic qꝛ ad
exemplū pupillaris introducta est,vñ sicut voluit lex quod pos
set pr̄ testari filio.si decederet añ etatē testabilem.sic in furioso
voluit lex,quod patet posset testari filio furioso,si decederet an
teꝙ fieret sane mentis de ista tu habes.C.de impube.⁊ aliis sub
6 stitu.l.humanitatis.dicit hic gl.†ꝙ exēplaris differt in multis
a pupillari,vñ cōcordo in pluribꝰ:sed nō imo dico,quod in exē
plari debet testator instituere certas psonas,vt ff. de impubeꝝ
⁊ aliis substitutio.l.humanitatis.sed in pupillari posse quecūqꝫ
intelligo,tñ qđ si esset iste impubes,id est in etate stabili ⁊ testa
retur,⁊ illi q tūc nō relicta sibi legitima portiōe possent infirma
re testm̄ possint ⁊ nunc.cū pr̄ substitui:alia est breuiloqua,⁊ con
tinet quatuor,⁊ omnes expressas scđm Azo. Instituo duos fili
os impuberes,⁊ dico,vos inuicē substituo,hec cōtinet quatuor
expressas:qꝛ quilibet est substitutus,aliꝫ in duobꝰ casibus in casu
vulgaris ⁊ in casu pupillaris istā vocat legem reciprocam,quia
vnus substituit alteri.ff.codeꝫ,iā hoc iure.⁊ l. Lucius.sed quo
modo expresse sunt:qꝛ expressa vulgaris que hꝫ casum expres
sum,⁊ expressa pupillaris que hꝫ casum pupillarē? Hugo dicit
7 forte tacite.†Azo dicit qđ expresse.⁊ hoc ꝓbat sic,qꝛ tacita pu
pillaris nō nocet matri:vt C.de impuberi.⁊ aliis substi.l.p̄cibꝰ.
sed illa que fit p hec verba nocet matri:vt ff.de vulgari ⁊ pupil
lari.l.Luciꝰ.ergo,⁊c.dico qđ Azo verū dicit: qꝛ hic sunt quatu
or expresse,⁊ in pupillari si fiat illis verbis,qbꝰ lex voluit eā fie
ri supra codeꝫ in princip.est vulga.expresse.sunt igitur hic qua
tuor expresse:vos inuicē substituo,cū hoc sit in psona duoꝝ im
puberū,hic dico illud expressuꝫ qđ potest habere de vi verborū
illud tacitū quod nō potest habere de vi verborū.sed iuris inter
pretatione impuberē instituo,si dico.si heres nō erit, taleꝫ sub
stituo,nō habet ista si heres eris ⁊ in pupillari etate decesseris,
talē tibi substituo:⁊ ideo de vi illorū verborū nō est pupillaris
in ista vulgari,sed tñ dicit substituo:p hoc verbum substituo,in
telligitur iam vulgaris quā pupillaris,ergo vtraqꝫ de vi verbo
8 rum intelligitur:vt ff.de seruitu.vrba.predio.l.si seruꝰ. †Et ge
neraliter dictū generaliter intelligitur:vñ dico qđ p illa verba
habent quatuor expresse,⁊ in pupillari est vulgaris expressa quā
do fit eo mō q̊ litera nostra dicit in pricipio alia est cōpendiosa,
⁊ hec quando continet expressas,nec potest continere plures,
verbi gratia:dicit miles.instituo filium impuberm,⁊ quādocūqꝫ
decesserit,talem ei substituo :⁊ hec est vulgaris,si non erit heres
⁊ pupilaris si heres erit,⁊ in pupillari etate decesserit ⁊ fideicō
missaria si post pubertatē decesserit:⁊ hoc si mater non est in me
dio:qꝛ si est in medio mater ⁊ decesserit,post pubertatem ista in

stituit, est quedã specialis substitutio iure militari facta, q̃ post pubertatem obligat heres ad fideicõmissariũ; hoc fauore mris cum est in medio: ideo non est existente matre in medio, nõ obligatur, imo venit substitutus iure directo, hoc pbatur. ff. de testõ militu. l. miles. §. j. & C. de impube. & alijs sub. l. p recib⁹. In ista cõpẽdiosa sic distinguo, aut fit a milite & tũc, aut fit puberi, aut impuberi si puberi tũc cõtinet duas, vnã vulgarẽ, si bro nõ erit; aliã intra milites special, si heres erit: & quandocunq̃ decesserit si fiat impuberi quẽ hz miles in potestate, aut est mater impuberis vinẽs & cõtinet tres, vulgarẽ & pupillarem, & fideicõmissariã, eo decedente post pubertate si mater nõ sit in medio, nõ obligat nec trahitur ad fideicõmissũ, sed cõpetit directo. Sic loquitur. l. pcib⁹. C. eodem. & l. Centurio. ff. eo. si fiat a pagano aut in testamento, aut in codicillis, si in codicillis fiat q̃buscunq̃ verbis fideicõmissaria est quandocunq̃ institutus decedit: q̃ directo nõ potest valere in codicillis, ideo valet vt valere põt: vt ff. ad Trebel. l. Scevola. si in testõ, aut fit ei cui nõ potest substitui pupillariter, vt q̃ instituo extraneũ, & sic dico quandoq̃ decesserit, talẽ substituo, habet duas vnã directã, aliam fideicõmissariam, directa est si heres nõ erit fideicõmissaria si heres erit & quãdocunq̃ decesserit, arg. l. ex facto. ff. ad Trebellianũ. si sit a pagano ei cui põt substitui pupillariter. Azo distinguit, aut fit his verbis quãdocunq̃ decesseris talis heres esto, duas hz, vulgarem & pupillarem, vulgarem. si heres nõ erit, pupillarẽ si heres erit. & in pupillari etate decesserit si post pubertatẽ decesserit nullã: q̃ vsq̃ ad tempus istud potuit valere iure directo, ideo post pubertatẽ lex noluit eã obligari. Ita loquitur. ff. eodẽ. l. verbis ciuilib⁹. et l. in pupillari, aut his verbis, quãdocunq̃ decesseris talem tibi substituo, duas hz, vulgarẽ si nõ sit heres, & fideicõmissariã quandocunq̃ decesserit etiã post pubertatẽ. † Quia verbũ substituo,
10 a est a verbum quod ita potest adaptari ad fideicõmissariam sicut ad directã: vt C. de insti. & substi. sub cõditio. fac. l. generaliter. & verbũ simpliciter platum debet intelligi in significatione illa in qua omni casu potest habere locũ, & illa est fideicõmissaria substitutio, siue aũ pubertatẽ siue post decesserit. l. in testa. C. de testa. mil. & C. de impub. & alijs substitu. l. ij. aut fit his verbis, quãdocunq̃ decesserit sine liberis, talis heres esto. dicit Azo q̃ in casu isto solũ cõtinet fideicõmissariã, scz. si post pubertatẽ decesserit, q̃ hz locum fideicõmissaria nõ pupillaris, & in pupillari etate decesserit, q̃ certum est, q̃ si in pupillari etate decesserit, decedet sine filijs, q̃ in tali etate liberos pcreare nõ potest. aut fit his verbis si decesseris in pupillari etate, tatem tibi substituo: vel, postea si ne verbis quandocunq̃ talem vos substituo. & authen. puberta tem. & est pupillaris postea fideicõmissaria.

ADDITIO.

a Verbum substituo. Adde quod verbũ substituo appositum in psona alioq̃ duoruz substituorũ appellatur verbum cõmune scõm Alex. in cõsi. xij. incip. attentis verbis. versicu. Et constat, in j. colum. in ij. volu. p gl. & doc. in l. precibus. C. de impube. & alijs substi. & gl. in §. extraneo, hoc titu. & doc. in l. iã hoc iure. ff. de vulg. & pupilla. Bal. in l. in testõ. ir. questione. C. de testa. mil. & doc. in l. recusare. §. Titius. ff. ad Treb. vbi de isto verbo late.

1 ☞ Testamento paterno invalido nõ valet pupillare. & quando.
2 Testamentum quando fiat nullum ipso iure per bono. possef.
3 Testamentum cũ sit de iure ciuili rumpitur in totuz p querelã.

1 **Liberis.** † Ibi dicitur: quod pupillaris substitutio ẽ sequela paterni testi. & ideo si paternũ testamentũ nõ vz nec pupillare. & hoc est verum dicit gl. non valeat pupillare testm̃ non solum si testamentum paternum non valet ab initio, imo si ex postfacto euanescat. & pupillaris substitutio euanescit: & hoc verum. si paternũ testamentũ rumpitur in totum quod rumpatur pupillare, si totuz testm̃ paternum p ius ciuile, scz querela, sed si p bono. possef. contratabu. tenet substitutio, vt
2 ff. eodẽ. l. ex duobus in fine, ratio diuersitatis est: † q̃ testamẽtuz est de iure ciuili, & ideo p querelã que est de iure ciuili rumpitur in totũ: & q̃ ad substitutionez, sed p bono. possef, que est de iure p̃toriõ nõ, quia nõ potest facere pretoz, quod ille qui semel fuit heres quod nõ sit heres. j. de bono. possef. §. quos aũt, sed cum impugnatur testamentũ p bonoruz possessionem contratabu. aut petitur bono. possef. cõtratabu. ante aditã hereditatem, & tũc facit testamentũ ipso iure nullũ, aut post aditam, & tunc facit nullum iure pretoriõ: vnde gl. dicit hic simpliciter: quod per bonorum possessionẽ nõ sit nullũ, male dicit, imo debet distingui. & alibi ita distingui, vt C. de col. vt liberis, sed ego dico q̃ p bon. possef. cõtratab, siue ante aditã hereditatẽ siue post expugnatur testm̃ vt sit nullũ ipso iure pretoriõ tantum: quia non potest facere pretoz, vt dictum est. sed videtur quod regula illa non valeat quod si testamentum paternum rumpitur per bon. possef. cõtrata, q̃ substitutio non remaneat, quia pupillares tabule dependent ex testamento paterno: quia si paternum rumpitur iure ciuilissimiliter pupillares tabule, & iure pretoriõ similiter pupillares tabule, & ad hoc non respondet domi. meus.

Singulis autem. † Iste. §. dicit, quod si pr̃ habet plures ipuberes, & substituat nouissimo moriẽti ius succedendi ab intestato, inter alios vero non videntur inuicem substituti: vt ff. de leg. ij. Titia Seio. dicit gl. q̃ in illa lex fuit plus quã substitutio facta vltimo moriẽti, q̃ dictum fuit, partes suas alienarẽt. vñ ex verbis pbibite alienationis presumimus fieri substitutione inter fratres: dico quod falsum est: ex illo nõ tollitur: sed legaunt testator vni ex fratribus p̃ toriõ: rogauit vltimo decedentem de restituendo substi. hz vltimo decedẽs quomodo restitueret tuũ nisi vellet testator quod totum deueniret ad vltimum: Hoc est per substitutionem non ab intestato sed per ius accrescendi.

Quibus modis testa. infirmentur. Rub.

1 ☞ Testamentum rumpitur arrogato filio, nisi ipsum priue instituerit arrogator.
2 Testamentum ingressi monasterium rumpitur per ingressum nisi in testamento monasterium instituerit.
3 Testamentum primum quando rumpatur per secundum.
4 Sẽtẽtia prima nõ invalidatur per secundã latã ab eodẽ iudice.
5 Fideiussores dati in causa prima renouandi in causa appellationis & quando. & nu. 6.

Testamentum iure factum. Et dicitur hic, quod si quis post testamentum factum, adoptauit filium testamentum rumpitur. debes scire in isto adoptiuo q̃ si ipsum instituit antequã adoptarem, non rumpitur testamentum, sed exheredatio facta de eo antequam adoptaretur non facit valere testamentum: vt ff. de liberis & posthumis. l. filio. §. vltimo. & ff. de
1 bon. pos. contratab. l. non putaui. §. si emancipato. † Habes ergo hic quod si quis facit testamentum postea arroget filium, q̃ quasi filius nascitur rumpitur testamentum, nisi ipsum primo instituerit: quia tunc non rumperetur per iura allegata: si quis fecerit testamentum antequã ingrederetur monasterium, cũ ingreditur, nascitur sibi filius: q̃ monasterũ dicitur eius filij: ideo rũ
2 pitur eius testamentũ † nisi in testamento monasterius instituerit, ideo cõsiliũ est huius legis & legum pallegatarum, si q̃ facit testamẽtũ q̃ instituat, aũ & sic p eius ingressum non rumperetur
3 eius testm̃. † Alius modus rumpendi testamentum, scz si fiat secundum testamentum, tunc rũpitur primum. iste modus tangitur in §. posteriore. dicit gl. & bene. per secundum rumpitur primum nõ solũ si secundum p̃dicat primo, imo etiam si cõcordet:
4 q̃ secundum valebit non primum. † Sed aliud est in sententia: q̃ si sententia ab eodẽ iudice, & super eodem lata sit secunda, valet prima secũda nõ: vt ff. de re iudica. l. iudex. & est ratio: ambulatoria est volũtas defuncti vsq̃ ad mortem. authen. hz cõmutare. quãdoq̃ vult vt C. qui testamen. facere pos. l. si quis impubere. & ff. de adimen. & trans. lega. l. ij. in fi. sed iudex ex q̃ semel ptulit sniam, functus est officio suo, ideo prima valet. & non secũdo sed si quis pretoze, &c. ibi dicitur, q̃od secundum testm̃ valet, sed in eo confirmetur primũ. arg. dicit gl. quod si sentẽtia prima cõfirmetur p sententiam appellationis. ageretur vt ex sententia lata in causa appellãdi: vt ex prima. q̃ vt quod sit in casu: vnde sic dico in casu alio, q̃ ex prima sentẽtia agitur, ex prima dicit gl. tũc demũ cum est cõfirmata p causam appellationis sic ex placito pmutationis agitur reum secuta: q̃ rei executio cõfirmat: vinnõ ex traditiõe agitur sed ex placito pcedente demum cõfirmato p rei traditiõe, sed dominus meus dicit mõ q̃ semp agitur ex
5 snia appel. siue iudex appel. confirmat primũ, siue ferat sententiã cõtrariã. † Una ratio est: iudex appellatõis demandat sententiã executioni: vt C. de appel. l. sancim⁹. circa medũ. & C. de appel. authen. si q̃s litigãtũ, sed si ageretur ex pria sentẽtia iudex
6 a q̃ appellatũ est. demandaret eã executioni: ergo, &c. † Sic quod appel. extinguitur, pnunciatum. & sic obligatio que fuit mta ex prima sententia extincta est: & obligatio extincta nõ reiurgitat ergo, &c. itẽ fideiussores dati in causa prima renouãdi sunt in causa appellationis, si feratur sentẽtia ꝓria prime: vel prima cõfirmatur. primũ pbatur. ff. iud. fol. l. ij. & in prin. l. & cũ quid. sed si agatur ex prima sentẽtia, ex hoc essent fideiussores primi obligati: ergo, &c. est casus vbi tenet primum testm̃: vbi non vltimus per verbum vltimi: vt ff. de heredi. insti. l. vltima.

Alio quoque modo &c. Testamẽtũ finitur modis vidistis q̃ ipso iure annullatur: sed p quartũ modum qui hic tãgitur, scilicet p capitis diminutionem minimam, nõ tollit ipso iure